

Anti-pestprotocol

2019-2020

Inhoud

Inleiding	2
Preventie	3
Pestprotocol stap voor stap	4
Bijlage 1 Signalen gepest kind.....	8
Bijlage 2 Thermometer pesten in de klas.....	9
Bijlage 3 Oriënterend gesprek	11
Bijlage 4 Gesprekstips met gepeste leerling	12
Bijlage 5 Bemiddelingsgesprek	13
Bijlage 6 Confronterend gesprek	14
Bijlage 7 Herstelgesprek.....	15

Inleiding

Pesten is de ongelijkwaardige strijd, meestal van een groep tegen een enkeling. De term ongelijkwaardig is essentieel in deze omschrijving: hij geeft namelijk het verschil tussen pesten en plagen aan. Pesten is het kiezen van een zondebok en het afreageren van frustratie in de vorm van agressie of buitensluiten van het slachtoffer. Dit slachtoffer heeft meestal niets van doen met de oorzaak van deze frustratie.

Op De Fontein nemen wij duidelijk stelling tegen pestgedrag. Onze stellingname betreft niet alleen het pesten dat binnen de school plaatsvindt. Wij nemen ook stelling als het gaat om pesten via internet (whatsapp, instagram e.d.). Als in dit protocol wordt gesproken over pesten of pestgedrag, dan wordt daarmee ook bedoeld digitaal pesten of digitaal pestgedrag.

In dit document staat het pestprotocol in een stappenplan. Daarna wordt dat protocol per stap kort toegelicht. Maar wat al meerdere onderzoeken hebben aangetoond, en wat wij van harte ondersteunen, is dat je veel kunt doen om pestgedrag te voorkomen. Dit heeft te maken met de sfeer in de klas, de sfeer tussen de klassen, onder- en bovenbouw, de sfeer bij de directie, in het docententeam en bij het ondersteunend personeel. De leerlingen 'zien', is een belangrijk onderdeel hiervan. Iedereen is het waard om gekend te worden. De aandacht die de Fontein besteed aan pesten voorkomen staat in het hoofdstuk '**preventie**'. Preventief kan er veel gedaan worden door te investeren in een veilig pedagogisch klassenklimaat. Hier wordt op de Fontein veel aandacht aan besteed en dit ontwikkelen wij nog steeds verder.

Er is een aantal bijlagen ter ondersteuning van docenten/coaches. De signalen die aanwijzingen kunnen geven, staan omschreven in bijlage 1. Daarnaast is de thermometer in bijlage 2 een mooi instrument om te bekijken of er in de klas gepest wordt. In bijlage 3 staan tips hoe een goed oriënterend gesprek te voeren bij enig vermoeden van pesten. In bijlage 4 staan tips hoe een gesprek te hebben met een leerling die aangeeft te worden gepest. In de bijlagen 5, 6 en 7 staan mogelijke vervolgstappen/gesprekken met pester(s) en gepeste(n).

Coach/directie/anti-pestcoördinator beslissen welke aanpak wordt gekozen.

Preventie

Alle leerjaren hebben aan begin van het schooljaar een introductieprogramma. Hierbij zijn elkaar leren kennen, samenwerken en samen dingen ondernemen belangrijke factoren.

In klas 1 t/m 3 zijn er twee CM (coachmomenten) per week. Hierdoor is er meer ruimte voor individuele gesprekken en gesprekken/activiteiten met de klas. De leerlingen beter in beeld krijgen en het groepsproces beter vormgeven is mede het doel, naast meer ruimte voor LOB in klas 2 en 3.

Voor alle klassen (met name klas 1 t/m 3) op de Fontein streven we ernaar dat de docent bepaalt waar de leerlingen in de les plaatsnemen. Dit kan d.m.v. een plattegrond of op andere wijze. Dit helpt om subgroepjes vorming tegen te gaan en ieder leert samenwerken met andere personen. Nieuwe leerlingen kunnen zo ook makkelijker aansluiting krijgen.

Sommige leerlingen hebben (tijdelijk) een buddy (medeleerling die extra ondersteuning biedt, helpt bij vragen, helpt waar behoefte aan is) nodig. De zorgcoördinator bespreekt met de coach en met de leerling welke leerling(en) daarvoor geschikt lijkt/liken. Deze worden dan aan de leerling gekoppeld.

Zij-instromers krijgen in begin van het schooljaar een (verplicht) vragen/spreekuur aangeboden in de vorm van speeddaten met docenten en coaches. Op deze manier komen zij in korte tijd meer te weten over de Fontein en de docenten meer over hen.

In alle klassen komt aan het begin van het schooljaar de vertrouwenspersoon zich voorstellen. Deze persoon is ook de **anti-pestcoördinator**. In beide rollen staat de veiligheid van de leerling op school voorop. Deze persoon heeft hierdoor een gezicht voor de leerlingen en ze laat weten op welke wijze zij bereikbaar is. Haar naam is: Marieke Innemee, mailadres: minneme@gsf.nl

Klas 1

In alle eerste klassen wordt al voor de zomervakantie kennis gemaakt met de klasgenoten. Hierbij worden spelvormen gehanteerd om elkaar, de coach en de school alvast een beetje te leren kennen.

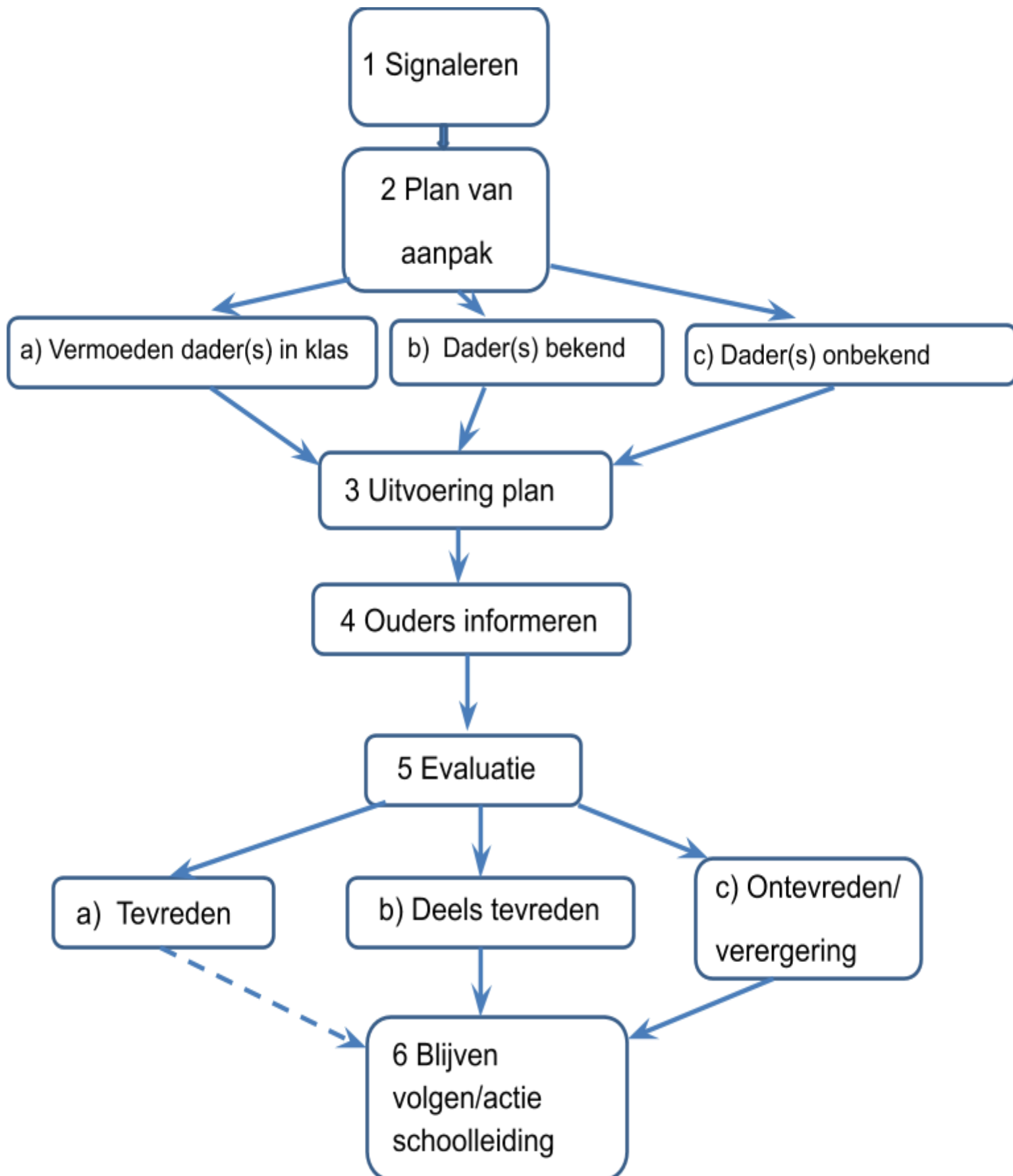
Ook bij de start van het schooljaar wordt er weer aandacht besteed aan elkaar leren kennen, een groep zijn, samenwerken e.d. Groepsdynamica wordt hiermee gereguleerd.

In de ICT lessen wordt een periode aandacht besteed aan mediawijsheid. Hoe om te gaan met sociale media, veilig voor jezelf en voor een ander, informatie op juiste wijze verkrijgen en vergelijken zijn onderwerpen die hierbij aan bod komen. Regels en wetten t.a.v. cyberpesten komen ook aan bod. Leerlingen zijn dus op de hoogte van hoe het hoort op sociale media.

In schooljaar 2018/2019 zijn we gestart met een pilot 'KiC-training. KiC staat voor Kracht in Controle. In 1 van de 2 blokken gym worden diverse oefeningen gedaan waarbij gekeken wordt hoe leerlingen deze oefeningen uitvoeren. Dit wordt aan hen en aan de coaches teruggekoppeld. Daarnaast wordt in de coachmomenten aandacht besteed aan hoe je je gedraagt in de groep en wat dat betekent voor jezelf en de groep. De bedoeling is dat leerlingen zichzelf op deze manier beter leren kennen en leren voor zichzelf op te komen als dat nodig is, of juist meer te leren luisteren naar de groep. Door middel van vragenlijsten worden ook de ouders betrokken bij deze training. Hoe zien zij hun kind? Hoe denken zij dat hun kind in een groep functioneert? We hopen dat dit programma weer meer bijdraagt aan een veilig schoolklimaat.

Voor 2019/2020 staat het onderwerp meidenvenijn meer op de voorgrond. Dit probleem komt elk jaar weer terug. We willen kijken of er preventief meer aan gedaan kan worden. Indien de KiC-training bevalt, wordt dit programma uitgebreid naar klas 2 en daarna naar klas 3.

Anti-pestprotocol stap voor stap

Stap 1: Signalen/benoemen van pestgedrag, een oriënterend gesprek

Wanneer er een vermoeden is d.m.v. signalen of de thermometer van pestgedrag wordt dit vermoeden besproken met de anti-pestcoördinator. Deze kan dan tips geven aan de coach/docent over wat te doen in deze situatie en/of zelf een gesprek aangaan met betrokken persoon/personen. Zo ontstaat ook een overzicht van hoe vaak en wat voor soort pestgedrag er voorkomt op de Fontein.

Ook kan de leerling zelf de stap nemen om aan de coach/een docent/anti-pestcoördinator te vertellen dat hij/zij gepest/buitengesloten wordt. Wanneer deze vermoedens gedeeld worden, wordt in gesprek gegaan met de betreffende leerling door middel van een oriënterend gesprek, zie bijlage 3. Tijdens dit gesprek probeert de coach/docent/anti-pestcoördinator erachter te komen wat er precies aan de hand is. (Tips staan omschreven in bijlage 4)

N.B.: Vaak durven kinderen die gepest/buitengesloten worden niet te vertellen wat er aan de hand is. Ze zijn angstig dat de dader meteen aangepakt wordt, wat als gevolg kan hebben dat ze alleen maar meer gepest zullen worden. Samen met de leerling wordt gekeken naar de aanpak, zodat de kans verkleind wordt op dit probleem. Mocht dit echter wel gebeuren, dan worden vervolgmaatregelen genomen tegen de pester(s).

Stap 2: Plan van aanpak

Wanneer het vermoeden klopt, is het van belang te achterhalen of de leerling weet wie de dader(s) is/zijn. **In samenspraak met de leerling** wordt een plan van aanpak opgesteld. Indien de leerling dit wenst, wordt er contact gelegd met ouders. Zo niet, dan worden ouders in deze stap nog niet ingelicht, tenzij er natuurlijk sprake is van (ernstige) intimidatie en/of bedreiging.

Bij het plan van aanpak kan de volgende keuze gemaakt worden:

a) Vermoeden dader(s) in klas

Wanneer de leerling het vermoeden heeft dat de dader(s) in zijn/haar klas zit dan kan er gekozen worden voor een niet confronterende methode. Het thema pesten kan in zijn algemeenheid in de klas aan de orde komen, zonder iemand er persoonlijk op aan te spreken.

b) Wanneer de leerling weet wie de dader(s) is (zijn)

Dan kan er gekozen worden voor een confronterende methode, waarin de coach in gesprek gaat met de leerlingen, apart of samen.

Wanneer blijkt dat de dader(s) op een andere school zit(ten), kan (in overleg met de pedagogisch medewerker) contact worden opgenomen met deze school.

c) Wanneer de leerling geen idee heeft wie de dader(s) is (zijn)

Dit komt bijvoorbeeld voor bij pesten via sociale media.

Overleg dan met de leerling om bewijsmateriaal te verzamelen en ouders erbij te betrekken. Samen kan dan bekeken worden of de dader(s) te vinden zijn en of ze op school zit(ten).

Stap 3: Uitvoering plan

Het plan van aanpak wordt uitgevoerd binnen de tijd die daarvoor is afgesproken met de leerling (en evt. ouders). Bij keuze a) wordt gebruik gemaakt van de tips van bijlage 6. Het verloop van deze bespreking wordt kort samengevat doorgegeven aan de anti-pestcoördinator. Bij keuze b) wordt gebruik gemaakt van de tips van bijlage 7. Het verloop van dit gesprek wordt kort samengevat doorgegeven aan de anti-pestcoördinator en bij ernstig of herhaald pestgedrag ook in het LVS van betrokken pester(s) genoteerd. Bij keuze c) worden eventueel gevonden bewijzen overlegd aan de coach/ anti-pestcoördinator. Indien leerlingen van school betrokken blijken, volgt keuze a of b.

Stap 4: Ouders informeren

Na afloop worden de ouders op de hoogte gebracht van de genomen stappen. Bij keuze a) worden alle ouders gemaïld met algemene informatie. Bij keuze b) worden ouders van betrokken leerlingen gebeld/gemaïld over besproken situatie. Bij keuze c) is er in eerste instantie alleen contact met ouders van gepeste leerling en al bij stap 3.

Stap 5: Evaluatie

Met de gepeste leerling wordt een vervolgspraak gemaakt voor evaluatie. De coach observeert hoe het verder verloopt. In geval van keuze b) bekijkt de coach of de afspraken van beide partijen (slachtoffer en pester) worden nageleefd en organiseert een vervolgspraak met beide partijen.

In de evaluatie wordt besproken hoe na het gesprek de leerling zich heeft gevoeld en of er voldoende verbetering is en of er nog vragen zijn. Er kunnen 3 opties ontstaan:

- a) Leerling is tevreden. Er is verbetering. Er wordt nog een keer een vervolgspraak gemaakt om over iets langere tijd te kijken hoe het gaat.
- b) Leerling is deels tevreden, deels niet. Er wordt opnieuw een plan van aanpak samen bedacht. Er wordt met de leerling overlegd om ouders toch te betrekken.
- c) Leerling is niet tevreden: situatie is hetzelfde of zelfs verergerd. **De Fontein accepteert dit niet!** Er wordt dan contact opgenomen met de schoolleiding. Ouders worden nu in ieder geval erbij betrokken, zowel van gepeste leerling als van de pester(s). Samen met de coach wordt het probleem verder aangepakt. Er kan besloten worden tot herstelgesprek, verplichte externe hulp voor pester, straffen, schorsing, evt. voornemens tot verwijdering, afhankelijk van mate van pestgedrag.

De evaluatie wordt gedeeld met de anti-pestcoördinator.

In geval van optie c) wordt het vervolg ook in het LVS van betrokken leerlingen genoteerd.

Stap 6: Veiligheid volgen

Indien er niet voldoende herstel van veiligheid is, of zelfs helemaal niet/verergering, blijft er contact met leerling(en) en ouders, net zo lang tot het wel voldoende is.

Bijlage 1 Signalen gepest kind

Hoe is pestgedrag te signaleren?

Omdat leerlingen in veel gevallen niet vertellen dat ze worden gepest/buitengesloten, kan uit indirecte signalen worden afgeleid of leerlingen worden gepest.

Dit zijn een aantal signalen:

Blaauwe plekken

Spullen die "kapot" gaan

Zij lijken geen vrienden te hebben, zijn vaak alleen

Zij worden als laatste gekozen

Geen zin om naar school te gaan

Ze proberen dicht bij de leerkracht te blijven

Angstig en onzeker

Zij zien er bang, neerslachtig en huilerig uit

Verminderde schoolresultaten

Overdreven clownesk gedrag

Afkoopgedrag; geld/snoep of het maken van huiswerk voor anderen

Andere kinderen uit de klas kunnen ook signalen geven dat een kind gepest wordt. Ze vertellen bijvoorbeeld dat een leerling zit te huilen, niet mee mag doen of altijd alleen staat in de pauze.

Bijlage 2 Thermometer pesten in de klas

Leerling gegevens

De afname van deze vragenlijst gebeurt anoniem, maar toch zouden wij een paar dingen van je willen weten:

- ik ben een jongen / meisje (omcirkel het juiste woord)
- ik zit in klas .....

Over de laatste maand:

	nooit					altijd				
1. Ik voel me op school veilig										
genoeg om:										
- te zijn wie ik ben	0	1	2	3	4	5				
- voor mijn geloof uit te komen	0	1	2	3	4	5				
- mijn mening te geven	0	1	2	3	4	5				
- te kiezen en te doen wat ik wil	0	1	2	3	4	5				
- te gaan en te staan waar ik wil	0	1	2	3	4	5				
2. Ik voel mij veilig										
- in de klas	0	1	2	3	4	5				
- in het schoolgebouw	0	1	2	3	4	5				
- in de kantine / aula	0	1	2	3	4	5				
- op het schoolplein	0	1	2	3	4	5				
- in de buurt van de school	0	1	2	3	4	5				
3. Ik voel me veilig omdat de school										
- goed op naleving van de regels let	0	1	2	3	4	5				
- goed helpt als je hulp vraagt	0	1	2	3	4	5				
- goed optreedt tegen pesten en geweld	0	1	2	3	4	5				
- goed optreedt tegen discriminatie	0	1	2	3	4	5				
-										
4. Ik voel me onveilig op school door										
- leerlingen	(	1	2	3	4	5				
- docenten	(	1	2	3	4	5				
- ander personeel op school	(	1	2	3	4					
- leerlingen van andere school	(	1	2	3	4					

5. Ik voel me **onveilig** op school door:

- uitschelden	0	1	2	3	4	5
- bedreiging met woorden	0	1	2	3	4	5
- stuk maken of stelen van mijn spullen	0	1	2	3	4	5
- uitsluiting	0	1	2	3	4	5
- pesten	0	1	2	3	4	5
- lichamelijk geweld	0	1	2	3	4	5
- bedreiging met een wapen	0	1	2	3	4	5
- discriminatie	0	1	2	3	4	5
- seksueel geweld (kijken, woorden, aanraking)	0	1	2	3	4	5

6. Ik word op school **gepest of gediscrimineerd**

- om hoe ik eruit zie	0	1	2	3	4	
- om wat ik wel en niet goed kan	0	1	2	3	4	
- om mijn afkomst, geloof of cultuur	0	1	2	3	4	
- om de manier waarop ik spreek of schrijf	0	1	2	3	4	5
- omdat ik een jongen of meisje ben	0	1	2	3	4	
- omdat ik homo of lesbo ben	0	1	2	3	4	

7. Ik maak het voor anderen **onveilig** op school door:

- uitschelden	0	1	2	3	4	
- bedreiging met woorden	0	1	2	3	4	
- stuk maken /stelen spullen van anderen	0	1	2	3	4	5
- uitsluiting (niet laten meedoen)	0	1	2	3	4	
- pesten	0	1	2	3	4	5
- lichamelijk geweld	0	1	2	3	4	
- bedreiging met een wapen	0	1	2	3	4	
- discriminatie	0	1	2	3	4	
- seksueel geweld (kijken, woorden, aanraking)	0	1	2	3	4	5

Bijlage 3 Oriënterend gesprek

Doel:

Nagaan of er iets aan de hand is en wat er dan aan de hand is.

Is het vertelde probleem het echte probleem, of zit er nog een probleem achter.

Check of de leerling met jou een oplossing wil zoeken, of dat er iemand anders bij moet komen.

Als de leerling alleen met jou wil spreken, kan dat tijdelijk. Echter om een probleem echt aan te pakken zal ook de coach en/of anti-pestcoördinator op de hoogte gebracht moeten worden over wat er speelt. Zo kunnen we beter in kaart brengen of er meer zaken om dezelfde persoon/personen draaien.

Werkwijze:

Laat de ander vrijelijk vertellen, gerichte open vragen stellen, niet invullen met eigen vooronderstellingen.

Kenmerken:

De situatie wordt in kaart gebracht, de probleemstelling wordt helder.

Vaardigheden:

Aandacht geven

Luisteren

Stimuleren

Uitnodigen te vertellen

Vragend aansluiten

Terugkoppelen: heb ik het goed begrepen?

Samenvatten.

Bijlage 4 Gesprekstips met gepeste leerling

- Begin niet meteen met oplossingen te bedenken.
- Luister en stel vragen, laat zien dat je wilt helpen, maar doe nog niks.
- Bespreek wat de leerling al heeft gedaan om het pesten te stoppen.
- Bedenk **samen** de volgende stap, wat gaan we nu samen doen.
- Doe niets buiten de leerling om.
- Ga niet voor de leerling staan, maar er naast of er achter.

Bijlage 5 Bemiddelingsgesprek

Doel

De bemiddelaar probeert een dialoog mogelijk te maken tussen twee partijen die op elkaar zijn vastgelopen.

Kenmerken

Twee partijen hebben een conflict waar zij zelf niet meer uit kunnen komen. Beide partijen hebben persoonlijke emoties overgehouden n.a.v. vorige botsingen. Beide partijen denken het recht aan hun kant te hebben en vinden dat de ander onjuist handelt. De bemiddelaar moet weer beweging in de situatie krijgen, zonder dat de partijen het gevoel hebben dat ze gezichtsverlies lijden.

Werkwijze

Voorafgaand aan het gesprek heb je je een duidelijk beeld gevormd waar de zaak over gaat en welke beleving beide partijen hebben.

Nodig beide partijen uit toelichting te geven op de zaak, zo nodig verhelderen door terugkoppelen, samenvatten en vragen stellen.

In wisselwerking met beide partijen een probleemstelling formuleren.

Beide partijen laten verklaren dat deze situatie om beweging vraagt van beide kanten. Beide partijen bereidheid vragen in beweging te komen.

Vaardigheid:

- Je open opstellen
- Luisteren
- Terugkoppelen
- Ordenen
- Vragend aansluiten
- Vragend toevoegen
- Informeren
- adviseren

Bijlage 6 Confronterend gesprek

Doel

De docent/coach/directie maakt de ander duidelijk welk probleem hij/zij heeft met het gedrag van de leerling. Aan de leerling wordt om medewerking gevraagd om zo te komen tot een constructieve werksituatie/werkrelatie.

Kenmerken

De docent/coach/directie neemt initiatief tot dit gesprek.

Werkwijze

Informeer de leerling welk gedrag als hinderlijk wordt ervaren.

Leg dit uitvoerig uit, gebruik ik- boodschappen. Overtuig je ervan dat de ander begrepen heeft wat het probleem is.

Ga serieus in op negatieve emoties van de ander.

Nodig de ander oprecht uit om mee te werken aan het veranderen van de werksituatie/werkrelatie. Spreek goede voornemens uit en maak afspraken.

Vaardigheid

Duidelijke bewoording kiezen.

Open staan voor kritiek van de leerling.

Aandacht geven, empatisch reageren.

Reflecteren op gevoelens van de ander.

Verwoorden van de eigen gevoelens.

Ik- boodschap gebruiken.

Niet in de verdediging gaan, maar met een ik- boodschap de kritiek ontvangen.

Duidelijk maken dat het gedrag van de ander te maken heeft met het gedrag en niet met de persoon van de ander.

Bijlage 7 Herstelgesprek

Herstelrecht legt de nadruk op de eigen verantwoordelijkheid voor veiligheid van alle leden binnen de school. De verbindende factor is het werken met elkaar, in plaats van tegen, zonder of voor elkaar. In conflictsituaties wordt, naast genoegdoening voor aangebracht materieel leed, vooral ingezet op herstel van de verstoorde relatie, door slachtoffer, dader en andere betrokkenen met elkaar in gesprek te brengen. Dit gebeurt vanuit een vaste vraagstelling: wat is er gebeurd, hoe kijk je daarop terug, wie zijn erdoor benadeeld en hoe kan het weer goed gemaakt worden.

De herstelrecht gespreksleider

De herstelrecht gespreksleider is een onafhankelijke neutrale voorzitter. Deze heeft als taak de details van het gebeurde incident te achterhalen en zich een beeld te vormen van het incident. Daartoe voert hij gesprekken met alle betrokkenen, eventuele getuigen en vrienden of familie van dader(s) en slachtoffer(s). Al deze mensen worden uitgenodigd om aanwezig te zijn op de conferentie en mee te praten over herstel.

De herstel conferentie biedt een veilige, gestructureerde omgeving waar alle betrokkenen bij elkaar komen om te bespreken wat er gebeurd is (ontmoeting), te overleggen hoe de schade hersteld kan worden (toenadering) met respect voor de gevoelens en behoeften van alle aanwezigen (verbinding). De veilige setting, het toegenomen invloed besef bij alle partijen en het persoonlijke contact doen tenslotte de betrokkenheid toenemen. En daarmee wordt voldaan aan zowel de basisbehoeften van mensen als aan de basiswaarden van het model.

De neutrale voorzitter leidt de bijeenkomst volgens een vastgesteld procedure en stuurt het verloop van het proces, niet de inhoud. Iedereen krijgt de kans zijn inbreng te doen en hij vraagt om verduidelijking of nadere uitleg en elimineert storende elementen. Hij kan deelnemers ook nadrukkelijk vragen de bijeenkomst te verlaten, als zij een storende factor zijn in de procedure.

Daarmee creëert hij de condities die voor iedere deelnemer nodig zijn om:

- emoties veilig te uiten;
- de eigen verantwoordelijkheid voor het gebeurde te accepteren;
- te vertellen welke schade of leed door het gebeurde aangericht is;
- te vertellen welke behoeften en gevoelens daardoor beschadigd zijn;
- excuses maken, te vragen of te ontvangen;
- bij te dragen aan het tot stand komen van een overeenkomst, met instemming van iedereen;
- zich open te stellen voor herstel van de relatie.

Het gesprek wordt gehouden in cirkelopstelling, waarbij aan het einde van het gesprek een overeenkomst gemaakt wordt, die door beide partijen wordt getekend. Dit gebeurt in vaste volgorde; dader, slachtoffer en vervolgens de ondersteuners.